

POLITIET
POLITIDIREKTORATET

Kommunikasjonsstaben

Prosjektrapport

Politiets retningslinjer for medvirkning i medieproduksjoner

Versjon/utgitt

Innhold

Innledning:	3
Forankring:	4
Beskrivelse av rapporten:	4
Kartlegging av omfang:	4
Sentrale problemstillinger	4
1. Vurdering av innsyn i straffesaksdokumenter	5
Prosjektgruppens vurdering:	6
2. Personvern hensyn og taushetsbelagt informasjon	7
Prosjektgruppens vurdering:	8
3. Ressursbruk	8
4. Sjangere og innholdskonseppter	8
Prosjektgruppens vurdering:	10
5. Vurdering av resultat/konsekvens ved deltakelse	10
Prosjektgruppens vurdering:	11
6. Ulik håndtering og behandling på tvers av etaten	11
Prosjektgruppens vurdering:	11
7. Uryddige eller urutinerte produksjonsselskaper	12
Prosjektgruppens vurdering:	12
Veiledning for behandling og prioritering	13
1. Er dette en henvendelse fra et redaktørstyrt medium?	13
2. Portefølje: Hva har de levert av lignende ting før? Og har vi erfaring med dem fra før?	13
3. Hva gjelder henvendelsen fra produksjonsselskapet:	13
8. Konklusjon - og prosjektgruppens anbefalinger	15

Innledning:

Politiet mottar årlig et stort antall henvendelser fra produksjonsselskaper eller uavhengige frilansere som ønsker politiets medvirkning i ulike former for medieproduksjoner. Noen henvendelser handler om å komme på innsiden av politiet, mens mange handler om å se nærmere på gamle kriminalsaker. Politiet forvalter et viktig samfunnsoppdrag og ønsker åpenhet om vår rolle og hvordan vi løser oppdraget. Samtidig så er omfanget av henvendelser så stort, og det knytter seg krevende vurderinger av personvern, taushetsplikt og liknende, at det utfordrer politiets ressurser og kapasitet.

Derfor nedsatte Politidirektoratet, ved kommunikasjonsdirektør Hilde Ebeltoft-Skaugrud, en arbeidsgruppe i november 2020 for å oppdatere retningslinjer for politiets medvirkning i Tv-produksjoner.

Prosjektgruppen har tatt utgangspunkt i rapporten "Politiets medvirkning i TV-produksjoner" fra 2016 og i et mandat. Mandatet sier at *prosjektgruppen skal utarbeide et sett tydelige prioriteringskriterier for medvirkning i TV-produksjoner knyttet til politiets samfunnsoppdrag og politiets kommunikasjon til offentligheten*. Målet for dette prosjektet har vært å gjøre håndteringen av henvendelser, beslutning og oppfølging enklere og mer enhetlig for etaten. (Vedlegg nr 1)

Etter at arbeidet kom i gang, har prosjektgruppen sett at vi bør *utvide begrepet til å gjelde alle medieproduksjoner som ikke er løpende nyhetsdekning*, for å speile mangfoldet i henvendelsene og utviklingen i medielandskapet. Se mandat vedlagt.

Prosjektgruppen har bestått av:

- Arne Lutro (leder for stab for kommunikasjon, Vest politidistrikt)
- Marianne Nordengen (seniorrådgiver, Øst politidistrikt)
- Marita Hatlelid (seniorrådgiver, Øst politidistrikt)
- Jonas Fabritius Christoffersen (seniorrådgiver, Kripos)
- Unni Grøndal (pressesjef, Oslo politidistrikt)
- Sidsel Aarsnes Linden (prosjektleder og seniorrådgiver i politidirektoratet)

Prosjektgruppen har fått innspill til arbeidet fra:

- Førstadvokat Anne Grøstad ved Riksadvokatembetet
- Professor Ragna Aarli ved UiB
- Etterforskningsleder ved Kripos, Tor Kjetil Kallmyr
- Seksjonssjef i straffesaksseksjonen i politidirektoratet, Harald Bøhler
- Tidligere personvernrådgiver ved Vest politidistrikt, Stig Losnegård
- Kommunikasjonsledere i etaten
- Seniorrådgiver ved PolitiHøgskolen Runar Kvernen
- Produsent Vanja Strømstad i produksjonsselskapet Monster AS
- Påtaleleder Gunnar Fløystad i Vest politidistrikt
- Seksjonsleder i personvernseksjonen i Kripos, Mari Hersoug Nedberg

Forankring:

Innholdet i rapporten er presentert og forankret i PLG og NLG. Innspillene er tatt med i arbeidet med det endelige produktet.

"I den grad politiet kan komme frem med fakta og bidra til å oppnå forebygging av kriminalitet, kan det gi en positiv samfunnseffekt" NLG 26.08.21

Beskrivelse av rapporten:

Denne rapporten har kartlagt omfanget av henvendelser i et gitt år, beskriver en del sentrale problemstillinger prosjektgruppen har avdekket, en drøfting av disse problemstillingene, og der det er mulig - forslag til løsning på utfordringen. Videre har prosjektgruppen utarbeidet en veiledning for behandling og prioritering.

Dette arbeidet klarer ikke å løse alle smertepunktene knyttet til tematikken, men i konklusjonen kommer prosjektgruppen med noen råd og forslag til veien videre for etaten.

Kartlegging av omfang:

En kartlegging av politietatens medvirkning i medieproduksjoner og kontakt med media gjennom 2020, viser at vi har mottatt i underkant av 100 henvendelser. Det er forskjell på hvor stor belastningen er i de forskjellige distriktene eller særorganene. De enhetene som får mange henvendelser opparbeider seg erfaring og rutiner, mens de som sjeldnere håndterer slike forespørsler, mangler dette. Gjennomgangen viser at politiet sier nei og ja til omtrent like mange produksjoner.

Sentrale problemstillinger

Gjennom samtaler med kommunikasjonsmiljøene i etaten og med sentrale personer som er involvert i vurderingen av henvendelser, har vi identifisert en rekke problemstillinger, eller smertepunkter, som vi vil behandle i denne rapporten. Under hvert punkt vil vi drøfte utfordringene og beskrive innspill vi har fått fra forskjellige fagmiljøer, samt komme med våre vurderinger og anbefalinger der det er mulig.

1. Vurdering av innsyn* i straffesaksdokumenter
2. Personvern hensyn og taushetsbelagt informasjon
3. Ressursbruk
4. Sjangere og programkonsepter
5. Vurdering av konsekvens ved etatens deltakelse
6. Ulik håndtering og vurdering på tvers av etaten
7. Uryddige eller urutinerte produksjonsselskaper

1. Vurdering av innsyn i straffesaksdokumenter

*I denne rapporten brukes begrepet "innsyn" i konteksten utlevering eller gjennomlesning av straffesaksdokumenter, som reguleres av politiregisterloven § 23, politiregisterforskriften § 27-2 tredje ledd og evt politiregisterloven § 34 og forskriften § 9-8.

Beslutning om innsyn i straffesaksdokumenter ligger hos påtalemyndigheten. Riksadvokatens uttalelser vil være førende for påtales vurderinger. For øvrig se også Riksadvokatens veileder om innsyn i straffesaksdokumenter for andre enn sakens parter.

Det er uten tvil behandlingen av forespørsler om innsyn i straffesaksdokumenter og problematikk knyttet til personvern, taushetsbelagt informasjon og liknende, som er den største utfordringen og som krever mest ressurser. Hele den innledende fasen før man tar en beslutning om deltakelse eller ikke, er den vanskeligste og mest tidkrevende. Prosjektgruppen har derfor brukt mye tid på akkurat dette punktet, for å se om vi kan endre på noe som vil *spare tid og ressurser*.

Prosjektgruppen ønsket å undersøke om det går an å finne en måte å gjøre det enklere for påtalejuristene å tillate påsyn av materiale og innsyn i dokumenter, **ved for eksempel kontrollert gjennomlesning eller påsyn av videomateriale**. Vi spurte derfor Riksadvokaten om det kan gjøres unntak fra reglene, eller om ansvaret ved gjennomlesning/påsyn kan legges over på et redaktørstyrt medium. Vi ba også om innspill fra professor Ragna Aarli ved Universitetet i Bergen, som er ekspert på området. Påtaleleder i Vest, Gunnar Fløystad, har også gitt sine vurderinger til prosjektgruppa. Innspillene fra dem følger under Riksadvokatens.

Innspill fra Riksadvokatembetet – se også vedlegg "Riksadvokatens reviderte innspill 1.1.2021" (Vedlegg nr. 2)

"Riksadvokaten er tydelig på at det er samme terskel for innsyn som gjelder når politiet har besluttet å medvirke i en TV-produksjon som i andre saker. (Vi har påpekt at politiet sjelden medvirker før et eventuelt innsyn er behandlet. Anm. Pod). Det innebærer at spørsmål om innsyn i straffesaksdokumentene (ved gjennomlesning og/eller kopi) reguleres av de vanlige reglene om taushetsplikt (politiregisterloven § 23) og om innsyn (politiregisterforskriften § 27-2 tredje ledd og evt politiregisterloven § 34 og forskriften § 9-8). Det vil svært sjelden være grunnlag for å la journalister lese igjennom hele saken, selv om den skulle ha stor offentlig interesse. "

Anbefaling fra Riksadvokaten:

"Riksadvokaten anbefaler at politiet i utstrakt grad skal forsøke å løse mye av problemstillingen knyttet til innsyn i forkant, for om mulig unngå en omfattende saksgjennomgang. Dette kan gjøres i samtale mellom påtale og journalist for å avklare hvilke dokumenter det er behov for. Hvis det er avsagt en dom i saken som er yngre enn 5 år, vil den normalt være offentlig (straffeprosessloven § 28), og for eldre dommer kan det vurderes særskilt om det bør gis innsyn."

Riksadvokaten gir uttrykk for at man må ta ressurs hensynet på alvor og vurdere konkret om medvirkning i en medieproduksjon vil innebære for stor ressursbruk på bekostning av andre prioriterte oppgaver, herunder straffesaksbehandling.

Innspill fra Universitetet i Bergen

Prosjektgruppen ba professor Ragna Aarli ved UiB om å komme med sine vurderinger knyttet til innsynsproblematikken (slik den er definert i denne rapporten). Hun leverte nylig en utredning "Dokumentoffentlighet i straffesaker: En utredning for Justis- og beredskapsdepartementet"

[https://journalisten.no/files/2021/03/01/Dokumentoffentlighet%20i%20straffesaker%20\(2021\).pdf](https://journalisten.no/files/2021/03/01/Dokumentoffentlighet%20i%20straffesaker%20(2021).pdf)

Utredningen til Aarli har kartlagt innholdet av regelverket om innsyn i straffesaksdokumenter for allmenheten og behovet for endring. Formålet med reglene er å føre kontroll med, og bygge tillit til, offentlig myndighetsutøvelse. Dette er spesielt viktig på straffesaksfeltet der myndighetene har et maktmonopol.

Aarli er langt på vei enig i at det burde være enklere for pressen å få innsyn i straffesaksdokumenter. Hun anbefaler i sin rapport å åpne opp for en liberalisering av lovverket, slik at reglene om dokumentoffentlighet i straffesaker blir mer lik reglene som gjelder for sivile saker. Sammenlikninger med både Sverige og Danmark viser at det er mulig å gi større rett til innsyn og gi mer presise regler om dette. Hun mener også at det kan være aktuelt å gjennomføre innsyn for pressen ved kontrollert gjennomsyn, for eksempel når det gjelder innsyn i lyd- og bildeprotokoller fra rettsmøter.

Innspill fra påtale i Vest politidistrikt

Påtaleleder i Vest politidistrikt, Gunnar Fløystad, ønsker at påtalejurister skal kunne tilby kontrollert gjennomsyn av straffesaksdokumenter for redaktørstyrte medier, og tror at det vil komme et økt krav om åpenhet og innsyn. Inntil det skjer en eventuell endring, må påtale forholde seg til de føringer som Riksadvokaten gir. Fløystads innspill til denne rapporten er at det bør gjøres et godt og konkret forarbeid ved innsyn, eller spørsmål om utlevering av straffesaksdokumenter, før det kommer til påtalejurist. Dette bør gjøres av kommunikasjonsstaben. Prosjektgruppen har stilt spørsmål om man ved å "avgrense" innsynet på denne måten, vil stå i veien for at viktige forhold blir belyst. Etter påtaleleders oppfatning er dette ikke tilfelle. Konsekvensen kan derimot være at dersom man ikke avgrenser, vil man i mange tilfeller måtte gi avslag på grunn av ressurs hensyn. Fløystads innspill er i tråd med Riksadvokatens anbefaling om å be journalist eller produksjonsselskap tydeliggjøre innsynsbegjæringen til de deler av saken de ønsker å undersøke nærmere.

Prosjektgruppens vurdering:

Prosjektgruppen slutter seg til Aarlis og påtaleleders vurdering om at arbeidet med innsyn fra redaktørstyrte medier bør kunne gjøres enklere. Videre mener vi at politiet ikke bør fremstå som en redaksjonell portvokter. Ifølge svaret fra Riksadvokaten kan vi per i dag ikke gi full tilgang til straffesaksdokumenter til redaktørstyrte medier uten en gjennomgang først. Vi ønsker imidlertid at dette drøftes av kommunikasjonsledernetverket og andre aktuelle enheter ved et senere tidspunkt. Med det mener vi muligheten til å gi et bredere innsyn i uanonymisert materiale etter at

kommunikasjonsavdelingen har gjort en vurdering av mediet som ber om innsyn, samt inngått en avtale om gjennomsyn av video/lyd før publisering av materialet. Denne modellen vil sikre de redaktørstyrte mediene langt bedre tilgang til saker. Det mener vi vil være bra for demokratiet og sikre reell åpenhet, samt gjøre jobben med innsyn minimal for den enkelte påtalejurist.

Videre ønsker vi å understreke at kommunikasjonsansvaret følger saksansvaret. Det betyr at kommunikasjonsstab kan være en tilrettelegger eller støtte ved behov i kontakten mellom påtale og mediet som ber om innsyn. Vi mener det totalt sett ikke vil være ressursbesparende dersom en kommunikasjonsrådgiver tar den første innledende runden, fordi man som oftest mangler grunnleggende innsikt i sakene.

2. Personvern hensyn og taushetsbelagt informasjon

Når politiet medvirker i medieproduksjoner dukker det opp utfordringer knyttet til **personvern** og **taushetsplikt** – spesielt i produksjoner der man følger politiet på jobb. Mari Hersoug Nedberg ved personvernseksjonen i Kripos har gitt sine innspill og anbefalinger til dette punktet.

Hun sier at personvernrådgiver bør involveres på et tidlig tidspunkt der politiet vurderer å medvirke i medieproduksjoner. Alle distrikter og særorgan har rollen personvernrådgiver/kontaktperson for politiregisterloven. Kripos ved personvernseksjonen kan også kontaktes ved behov for råd og veiledning, og ved spørsmål om utlevering av opplysninger som Kripos har et behandlingsansvar for.

Personvernrådgiver bør få anledning til å gi innspill til en eventuell avtale som inngås om medieproduksjoner, før avtalen inngås. Personvernrådgiver kan påpeke personvernutfordringer knyttet til prosjektet og avtalen, og kan gi innspill på mulige løsninger for å forbedre avtalen med tanke på personvern hensyn.

Personvernrådgiver bør også involveres i spørsmål om hvilke opplysninger som kan deles med medieproduksjoner, som ikke fremgår av straffesaksdokumenter som påtale har besluttet å gi innsyn i. Dette er særlig aktuelt der politiet vurderer å omtale eller dele taushetsbelagte opplysninger med produksjonsselskapet.

Sikkerhet

Temaet sikkerhet har kommet opp i kartleggingen av hvilke vurderinger som må gjøres når politiet medvirker i en medieproduksjon. Det gjelder konkret lyd- og bildeopptak som kan avsløre lokasjoner eller bygningsmasse, utstyr eller elementer tilknyttet politiets metodebruk. Det gjelder spesielt produksjoner der et produksjonsteam kommer på innsiden av politiet. Her har man gjort seg en del erfaringer i Vest og Øst politidistrikt med serien "Blålys". Nøkkelen er å ha en god og tydelig avtale som sikkerhetsansvarlig i distriktet er med på å utforme. Vi lager en mal til en generell avtale som følger denne rapporten, men det må alltid gjøres lokale tilpasninger og justeringer ut ifra henvendelsens eller produksjonens art. Hvilke områder kan gis tilgang til med kamera og hvilke kan *ikke*. Bør produksjonsselskapet signere en taushetserklæring og hvordan skal man håndtere lagring av videomateriale? Man må for eksempel også ta hensyn til om det

er publisert bilder eller video av en lokasjon før, som kan gjøre at man utsetter seg for sårbarhet ved at det publiseres nye bilder. Disse vurderingene bør gjøres av sikkerhetsansvarlig i hvert enkelt tilfelle.

Prosjektgruppens vurdering:

Vi anbefaler at kommunikasjonsenheten i hvert politidistrikt eller særorgan knytter seg tett til personvernrådgiver i den innledende fasen når det skal gjøres vurderinger. Videre er det verdifullt å ha personvernrådgiver med når det gjelder enkelte type produksjoner, som for eksempel der man ønsker å følge politiet i det daglige arbeidet. Viser også til punktet "Veiledning for prioritering og beslutning" i denne rapporten.

3. Ressursbruk

Tidsbruken henger nøye sammen med spesielt punkt 1, og er et av de viktigste punktene som påvirker innledende vurdering av forespørsel, behandling og endelig beslutning om medvirkning, samt selve deltakelsen og oppfølging i etterkant. Riksadvokaten er tydelig i sin tilbakemelding om at politiet må ta ressurs hensynet på alvor. Og at verken vurdering eller medvirkning må gå på bekostning av politiets prioriterte oppgaver.

Prosjektgruppens vurdering:

Vi mener at det er i politietatens interesse å strekke seg langt for å hjelpe mediene med å få belyst viktige samfunnsmessige saker for allmennheten. Prosjektgruppen anbefaler at kommunikasjonsstaben tar et ansvar for å gjøre denne rapporten kjent for politietaten. Dersom alle gjør seg kjent med innspillene og vurderingene her, spesielt knyttet til innsynsprosessen, samt følger veilederen for prioritering og beslutning, vil man kunne spare tid og ressurser i hele syklusen.

4. Sjangere og innholdskonsepter

Det finnes mange forskjellige innholdssjangere som kommer inn til etaten for vurdering om medvirkning. Og til noen sjangere knytter det seg spesielle utfordringer. Under dette punktet gjør vi noen drøftinger av problemstillinger, men også muligheter, som dukker opp når det gjelder politiets medvirkning i ulike typer konsepter. Vi har valgt å trekke frem noen eksempler på sjangere som skaper diskusjoner og mange avveininger i forkant av beslutning om medvirkning, i tillegg til Riksadvokatens vurdering. Vi presenterer også Vest politidistrikts erfaringer med TV-serien "Blålys", en typisk "workplace reality"-serie.

Vi har i prosjektarbeidet oppdaget en skepsis i etaten knyttet til politiets medvirkning i prosjekter som er underholdningspregede. Skepsisen har sannsynligvis befestet seg etter Riksadvokatens innspill fra 2016, der de advarte politiet om å bli en del av "underholdningsindustrien". I arbeidet med rapporten har flere uttrykt et ønske om å bruke en sjangerdefinisjon som kriterium for å si ja eller nei til medvirkning. Mer om dette under punktet prosjektgruppas vurdering.

Videre skaper dokumentarer om saker som ikke er avsluttet, eller gamle, avsluttede saker som ingen lenger "eier" ansvaret for, utfordringer for etaten. Vurderingsprosessen blir ofte lang og vanskelig med en avveining av politiets ressursbruk på gamle, avsluttede saker opp mot verserende saker. Dette kommer vi også inn på i punkt 5.

Riksadvokaten fastholder fortsatt i sitt dokument reviderte innspill fra Riksadvokaten (se vedlegg nr 2) at politietaten må være varsom med å bli en del av "underholdningsindustrien".

Men de skriver også at "TV-serier der man får "følge" politifolk på jobben er en måte å skape identifikasjon med menneskene som jobber i etaten og forståelse for de ofte krevende oppgavene vi har.

Riksadvokaten ser at medvirkning i slike TV-serier kan gi positive effekter i form av økt tillit til og avmystifisering av etatens arbeid og ikke minst mulighet til å forebygge kriminalitet. Reglene og retningslinjene som regulerer politiets og påtalemyndighetens adgang til å gi informasjon til mediene må imidlertid etterleves, og suppleres av prinsippene om god påtaleskikk. Og så må vi lære av de erfaringene vi gjør med hensyn til slik medvirkning; hvordan bedømmer de som har deltatt, og de som ikke har deltatt, medvirkningen i slike serier?

Når et kamera-team følger med politiet på jobb – utfordringer og erfaringer

Politiet har medvirket i TV-konsepter som "Blålys", "Hundepatruljen" og andre, som ikke blir berørt av det tidkrevende innsynsarbeidet, men som setter etaten på prøve når det gjelder personvern hensyn og forberedelse av medvirkende, samt belastning på ressurser. Her har Vest politidistrikt gjort en meget god jobb med å lage retningslinjer i forbindelse med medvirkning i "Blålys" og laget en evalueringsrapport. Den føler som vedlegg til denne rapporten (vedlegg nr 3).

Erfaringer med "Blålys" fra Vest politidistrikt, oppsummert:

Totalinntrykket er at alle som var involvert i "Blålys" syntes det var en god opplevelse, både de som hadde kamerateam med seg på jobb og de som koordinerte. Spesielt trakk de frem følelsen av stolthet over arbeidsplassen, å se egen tjenesteutøvelse og lære av det, og at serien var omdømmebyggende for politiet. Kommunikasjonsleder Arne Lutro i Vest politidistrikt var den som hadde hovedansvaret for avtaleinngåelse, avklaringer og oppfølging underveis. Det er helt klart størst ressursbelastning på kommunikasjonsstaben og ansvarlig i slike tilfeller.

Kommunikasjonsleder anslår at arbeidet som ble lagt ned til å være en 50 prosent stilling over en periode på ett år. For leder betyr dette oppgaver som måtte løses utenfor arbeidstid og i tillegg til faste oppgaver, samt ekstra arbeidstimer for de folkene som var med på gjennomsyn av episodene.

Man kan dele en slik type produksjon inn i tre faser:

Innledende fase, før opptak:

- Vurderinger og forankring av prosjekt internt
- Avtaler og avklaringer i forkant
- Hjelp produksjonsselskapet i gang

- Være døråpner inn i ulike fagmiljøer i distriktet

Underveis:

- Følge opp egne ansatte som skulle ha med kamerateam
- Komme med innspill til og undersøke forespørsler om opptak
- Foreta prinsipielle avklaringer underveis i samarbeid med påtaleleder, personvernrådgiver og sikkerhetsleder.
- Være tilgjengelig for egne ansatte med praktiske/prinsipielle spørsmål

Etter opptak:

- Gjennomsyn av ferdige episoder (stor jobb) – ble gjort både av komm.stab, personvernrådgiver, påtale, sikkerhetsleder, samt involverte og deres ledere
- Koordinere gjennomsyn, samle inn og følge opp tilbakemeldinger til hver episode
- Promotering (internt og eksternt)
- Evaluering

Prosjektgruppens vurdering:

Vi mener at det er vanskelig å sette sjanger som føring for å skulle si ja eller nei til å medvirke i en produksjon. Selv om Riksadvokaten i sitt skriv fastholder at man skal passe seg for å bli en del av "underholdningsindustrien", så har vi sjelden grunnlag nok for å kunne gjøre en vurdering av en sjanger tidlig i prosessen. Prosjektgruppa mener derfor at det er bedre å støtte seg på en vurdering av selskapets seriøsitet og portefølje, samt spørre oss selv om hva som er hensikten vår med å delta. Vi anbefaler også at det deles informasjon om hvilke produksjoner som igangsettes på tvers av etaten, samt at man har en oversikt over totalen. Dette vil hindre at politiet ikke medvirker i for mange like konsepter.

Ressurshensynet er igjen viktig. Vil man kunne sette av tid og ressurser nok innledningsvis og underveis for å følge opp på en god måte? I noen tilfeller må man gjøre en vurdering av hvor mye tid og ressurser etaten kan bruke på gamle saker, uten at det går på bekostning av verserende.

Det åpner seg også en mulighet når mediene kommer til oss - og et viktig element er i hvor stor grad vi kan få være med på å påvirke prosessen og resultatet, samtidig som produksjonsselskapet ivaretar sin redaksjonelle uavhengighet. God dialog med produksjonsselskapet, tillit og tydelige avtaler er viktige nøkkelerd.

5. Vurdering av resultat/konsekvens ved deltakelse

De ulike innholdssjangerne er krevende på hvert sitt vis når politiet skal gjøre en vurdering. Vi har erfart at det oppleves som spesielt krevende å behandle forespørsler om medvirkning i uopklarte saker der politiet har avsluttet etterforskningen. Noen må gjøre en vurdering av hvordan en eventuell medvirkning vil påvirke muligheten for å gjøre nye etterforskningsskritt, eller påvirke tredjepart (eksempelvis pårørende begge sider).

Prosjektgruppen har fått innspill fra etterforskningsleder Tor Kjetil Kallmyr i Kripos, som har bred erfaring med mediehåndtering. Når det gjelder bekymringen for hvordan pårørende kan påvirkes ved at en eldre sak blir belyst, sier han det er naturlig at politiet også har direkte kontakt med pårørende for å forventningsstyre når det gjelder uløste saker. Kallmyr peker også på at politiet bør ta seg tid til å bistå med en politifaglig stemme spesielt inn i gamle saker. Noen må snakke på vegne av dagens politi for å gi et realistisk bilde av politiets arbeidsmetodikk i dag. Videre mener han at dersom saken er uoppløst, bør det tillegges vekt i vurderingen.

Han skriver i sin tilbakemelding: "Dersom produksjonsselskapet og produksjonen er seriøs, saken er alvorlig og uoppløst og de pårørende (evt. andre involverte) ønsker å bidra, mener jeg at politiet som et grunnleggende utgangspunkt skal delta. Det kan selvfølgelig være andre momenter som fører til at det ikke er mulig, men det må være unntaket. Dersom det settes et kritisk søkelys på politiets arbeid i saken, bør politiet i enda større grad tilstrebe å delta. Vi må huske at vi er i en privilegert situasjon ved at noen faktisk er opptatt av tjenesteutøvelsen og samfunnsoppdraget vårt".

Det hender at det kommer forespørsler om medvirkning i rene underholdningskonsepter, som utfordrer oss på å tenke grundig gjennom konsekvens ved deltakelse – hvordan vil det påvirke omdømmet til politiet i stort – samtidig som vi ikke går glipp av en ny, og kanskje annerledes arena å synliggjøre politiets arbeid på.

Prosjektgruppens vurdering:

Selv om det er krevende for etaten å ta stilling til om man skal medvirke i en produksjon som tar for seg saker som ikke lenger er under aktiv etterforskning, er det momenter i vurderingen over som kan være med på å gjøre beslutningen enklere. Når det gjelder utviklingen i forskjellige underholdningskonsepter fordrer det at vi snakker godt sammen på tvers, samt at vi bruker og videreutvikler "Veiledning for behandling og prioritering" i denne rapporten.

6. Ulik håndtering og behandling på tvers av etaten

Behandlingen av forespørsler fra produksjonsselskaper viser seg å ikke være konsekvent på tvers av etaten. Det oppfattes som utydelig for produksjonsselskapene og kan bidra til forvirring og forsterke punktet vi behandler under, som dreier seg om "uryddige produksjonsselskaper". Vi mener at grunnen til at det er ulik praksis skyldes at det er variasjon i erfaring med håndtering av henvendelser i de forskjellige politidistriktene. Det kan også ha sammenheng med antall henvendelser og ressurser de forskjellige stedene. I sin tilbakemelding til prosjektet, påpekte Tor Kjetil Kallmyr i Kripos at han har sett eksempler på at produksjonsselskaper har lagt mye tid og ressurser i en ordentlig redegjøring for et konsept og hva de har av behov fra politiet, men har fått blankt avslag fra et politidistrikt uten begrunnelse.

Prosjektgruppens vurdering:

I en krevende arbeidshverdag har både kommunikasjonsstaben og andre i etaten som blir involvert i henvendelser fra media, behov for en veiledning og hjelp til håndteringen av slike henvendelser. Det er vårt håp at denne rapporten og forslag til veileder vil bidra til å forbedre akkurat dette smertepunktet.

7. Uryddige eller urutinerte produksjonsselskaper

Enkelte selskaper kjenner ikke til rutinene for hvordan de skal ta kontakt med etaten, er ikke åpne om at de tar kontakt flere steder i etaten, er utydelige i bestillingen om behov/ønsker, eller kommer tilbake for å lage mer innhold etter at produksjonen er avsluttet. Dette punktet skaper stor frustrasjon hos flere i politietaten. Vi kjenner til eksempler der produksjonsselskaper har henvendt seg over alt i politietaten, helt til de har fått det de ønsker.

Prosjektgruppen har også bedt om innspill til denne rapporten fra produsent Vanja Strømstad i Monster Film og TV. Hun meldte tilbake at det er et behov og ønske fra produksjonsmiljøene om en konkret beskrivelse av hvordan politiet ønsker at de skal ta kontakt med oss og hvordan kontakten bør være.

Prosjektgruppens vurdering:

Denne problemstillingen kan løses med informasjon og bedre dialog internt i politiet og med produksjonsmiljøene. Når rapporten deles med produksjonsmiljøene vil vi samtidig benytte anledningen til å forklare hvordan vi ønsker kontakten skal foregå.

Vi tror også at dersom politiet følger veilederen i denne rapporten, vil man også utarbeide en avtale i hvert tilfelle som tar hensyn til samarbeidsform og dialog i et spesifikt prosjekt. Da unngår man at det oppstår forvirring og frustrasjon underveis.

Veiledning for behandling og prioritering

Basert på en behandling og vurdering av de mest sentrale problemstillingene knyttet til politiets medvirkning i medieproduksjoner, har prosjektgruppa laget denne veiledningen. Målet er at veiledningen skal gjøre vurdering og behandling så lik som mulig i etaten og være en støtte i beslutningsprosessen.

1. Er dette en henvendelse fra et redaktørstyrt medium?

Hvem har redaktøransvaret og jobber redaksjonen etter Vær varsom-plakaten? Norsk Presseforbund har opplyst at definisjonen av en som driver "redaksjonell virksomhet" kan være en person som bidrar til en offentlig, opplyst samtale, og som er forpliktet etter Vær varsom-plakaten og som ledes av en ansvarlig redaktør i tråd med prinsippene i Redaktørplakaten.

Medieansvarsloven (2020) skal legge til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale gjennom å sikre redaksjonell uavhengighet og etablere klare ansvarsforhold for innhold som blir publisert i redaktørstyrte journalistiske medier. Dette gjelder medier som driver regelmessig journalistisk produksjon og publisering av nyheter, aktualitetsstoff, samfunnsdebatt eller annet innhold av allmenn interesse.

2. Portefølje: Hva har de levert av lignende ting før? Og har vi erfaring med dem fra før?

Spør nettverket.

3. Hva gjelder henvendelsen fra produksjonsselskapet:

- Innsyn i staffesaksdokumenter:
 - Hvilken sak?
 - Ikke avgjort
 - Rettskraftig avgjort
 - Hvilke deler av straffesaksdokumentene har journalisten *behov* for innsyn i for å belyse saken?
 - Vær en god tilrettelegger mellom påtale og den som ber om innsyn, og gjør gode avklaringer i forkant, slik at ressursbruk blir minst mulig for påtale
- Innsyn i straffesaksdokumenter og medvirkning:

Ifølge Riksadvokatens prioriteringsrundskriv skal de alvorligste kriminalsakene prioriteres av etterforskere. Dette bør også være førende for hvilke saker etaten vurderer når det gjelder medieproduksjoner. Saker som er av stor samfunnsmessig betydning, eller berører mange. (Eks kriminalitet mot barn)

- Hvilken sak?
 - Ikke avgjort
 - Rettskraftig avgjort
 - Vær en god tilrettelegger mellom påtale og den som ber om innsyn, og gjør gode avklaringer i forkant, slik at ressursbruk blir minst mulig for påtale
 - Hvilke deler av straffesaksdokumentene har journalisten *behov* for innsyn i for å belyse saken?

- Avklar hvem de ønsker skal medvirke og over hvor lang tid og hvilken periode.
 - Vil vi kunne håndtere innsyn, medvirkning, oppfølging og etterarbeid uten at det går på bekostning av straffesaksbehandling eller essensielle oppgaver?
 - Vil man kunne gjøre nye etterforskingsskritt i gjeldende sak?
 - Vil produksjonen kunne skje uten skade for videre etterforskning eller "tredjemann" (Jfr. Straffeprosesslovens § 242)
 - Har pårørende gått med på deltakelse? Vil produksjonen være en belastning? Vil dette gi pårørende falske forhåpninger om en løsning? Siste spørsmål kan løses ved en god og åpen dialog mellom politiet og pårørende.
- Kun intervju:
 - Kreves det mer forberedelser enn til et "vanlig" intervju? Sørg for å klargjøre premisser og tema/spørsmål i forkant. Brief talsperson og be om sitatsjekk/gjennomsyn.
 - På "innsiden":
 - Her starter en lengre prosess som til slutt skal forankres og besluttes av politimester eller leder særorgan. Vil vi klare å håndtere medvirkning, oppfølging og etterarbeid uten at det går på bekostning av essensielle oppgaver?
 - Koble på påtaleleder, personvernrådgiver, representant fra fagmiljø og sikkerhetsansvarlig.
 - Lag avtale som kvalitetssikres av påtaleleder, sikkerhetsansvarlig og personvernrådgiver
 - *Se forslag til avtale, veileder og beskrivelse av prosess i workplace reality-sjangeren.*

4. Viktige avklaringer før beslutning:

- Forespørselens intensjon, eller vinkling på saken. Fra hvilket perspektiv blir historien fortalt, og hvem kommer til orde?
- Vurdering av konsekvens:
 - Vil politiets medvirkning bidra med viktige nyanser til saken?
 - Hvordan vil politiets omdømme påvirkes dersom vi medvirker?
 - Hvordan vil politiets omdømme påvirkes dersom vi ikke medvirker?
- Personvern hensyn: hvordan vil selskapet ivareta personvernet til berørte?
- Hvordan håndteres taushetsbelagt informasjon de eventuelt vil få tilgang til?
- Hvordan vil produksjonsselskapet å jobbe for å ivareta eventuelle pårørende i saken? Dette gjelder både ofre og gjerningsperson og andre berørte.

5. Hva ønsker politiet - og hvilken merverdi kan medvirkningen ha for oss:

- Treffer konseptbeskrivelsen noen av politiets overordnede mål?
 - I forkant av kriminaliteten (forebygging)
 - Tilgjengelige polititjenester med høy kvalitet
 - Trygghet i det digitale rom

- Et moderne og kompetent politi

Målgruppe: Retter produksjonen seg mot en målgruppe som er spesielt viktig for politiet?

6. Avtale mellom politiet og produksjonsselskapet (se forslag til mal, vedlegg nr 4):

- Berørt distrikt eller særorgan må få påsyn underveis og anledning til å korrigere før publisering. Dette for å ivareta etatens integritet og at det ikke blir gjort en feilaktig fremstilling av et saksbilde.

Kort innstilling begrunnet i konkrete kriterier og hensyn.

Konklusjon - og prosjektgruppens anbefalinger

Prosjektgruppen gikk inn i arbeidet med et ønske om å finne en måte å spare tid og ressurser i håndteringen av forespørsler om medvirkning i medieproduksjoner. Det er vår konklusjon at det er vanskelig, nærmest umulig, å få til en vurderingsprosess innledningsvis som ikke tar tid og oppmerksomhet bort fra andre oppgaver. Videre krever en medvirkning at politiet setter av nok ressurser til å følge opp hele prosessen fra begynnelse til slutt. Det er også Riksadvokatens anbefaling.

Prosjektgruppen anbefaler at vurdering og beslutning om deltakelse skal foregå i politidistriktene og særorganene, men at vi trenger å sikre god kommunikasjon og støtte på tvers av etaten. Dette vil sikre enhetlig håndtering og at man får en balanse i hvilken type produksjoner man sier ja til å medvirke i. Mer om det under.

Her presenterer vi konkrete forslag til tilnærming fremover og utviklingsarbeid som bør settes i gang i etaten.

Rutiner og videre utvikling:

Veileder for behandling og prioritering: Ved å følge veilederen vil man få gjort viktige avklaringer innledningsvis som vil spare tid og ressurser, samt sikre at man tar hensyn til viktige punkter underveis, basert på type produksjon/henvendelse, før man inngår avtale.

Kontrakt eller avtale med produksjonsselskapet: Bruk av malen for avtale/kontrakt sikrer et mer forutsigbart løp, der man kan henviser til avtalen dersom det oppstår utfordringer underveis.

Innsyn: Inntil det eventuelt kommer en lovendring som gjør at utlevering/gjennomlesning av straffesaksdokumenter blir enklere for redaksjonelle medier, bør etaten følge Riksadvokatens anbefaling om at man identifiserer hvilke dokumenter som er *nødvendige* for det som mediet ønsker å belyse, før politiet vurderer om det kan gis innsyn. De fleste saker er også digitaliserte og finnes i Indicia med gode søkemuligheter.

Det er verdt å merke seg at det finnes aidentifiseringsverktøy (maskinlæringsalgoritme, blant annet brukt av Lovdata) for å forenkle gjennomgang av saksdokumenter. Verktøyet står beskrevet her https://lovdata.no/artikkel/lovdatas_armelding_2019/2767 og **det er vår anbefaling at påtalemyndigheten i etaten utforsker denne muligheten.**

Internt vil god tilrettelegging fra kommunikasjonsstab, og god dialog mellom påtalejurist, etterforsker, personvernrådgiver og sikkerhetsleder (ved behov) sikre at de fleste hensynene som er påpekt i rapporten blir ivaretatt.

Utvikling av samhandlingsverktøy for kommunikasjon:

Målet for dette prosjektet har vært å gjøre håndteringen av henvendelser, beslutning og oppfølging enklere og mer enhetlig for etaten. Veilederen vil være et godt verktøy, men den løser ikke behovet for samhandling på tvers av organisasjonen.

Prosjektgruppen anbefaler *sterkt* at etaten /Politidirektoratet setter i gang arbeidet med å finne et samhandlingsverktøy for enkel deling av informasjon på tvers av hele politietaten. Dette gjelder all informasjon som ikke er gradert. Politiet trenger en god løsning for skybasert dokumentdeling i enkeltprosjekter eller for faggrupper, med muligheten for å sende direktemeldinger til teamet, jobbe samtidig i planverk, etc. Det er prosjektgruppas vurdering at det vil spare ressurser og sikre god koordinering på tvers.